

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТЛОВИХ ПРОГРАМ ТА РІШЕНЬ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Хустська міська територіальна громада
Закарпатська область

Зміст

Вступ.....	2
Методологія дослідження.....	3
Перелік НПА, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО.....	5
Основні терміни та поняття.....	6
Загальна інформація про кількість ВПО у громаді, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов.....	7
Національні житлові програми, які реалізуються у Хустській МТГ.....	9
Місцеві житлові програми Хустської МТГ, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО.....	12
Інформаційна доступність.....	14
Висновки.....	14
Рекомендації.....	15

Вступ

Конституція України є основою правового регулювання житлового права в Україні. Саме у ст. 47 Конституції України закріплене право на житло кожного громадянина країни. Держава створює умови, за яких кожен громадянин може його будувати, купувати або орендувати. Людям, які потребують соціального захисту, влада на рівні держави та місцевого самоврядування надає житло безоплатно або за доступну плату, встановлену законом.

Внаслідок повномасштабної війни Російської Федерації проти України мільйони українців були вимушені покинути свої домівки та переміститись у більш безпечні регіони країни. Вони стали внутрішньо переміщеними особами. Проблема ж забезпечення ВПО житлом набуває дедалі гострішого характеру — як для держави, так і для громад, які їх приймають.

Команда благодійної організації «Благодійний фонд “Стабілізуєш Сервісез”» у межах проєкту «Підтримка спроможності системи соціального захисту населення щодо реєстрації внутрішньо переміщених осіб», який реалізується за підтримки Агентства ООН у справах біженців в Україні, проводить дослідження місцевих і національних політик у сфері житлових проблем ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни.

Органи державної та місцевої влади реалізують різні програми підтримки ВПО, які втратили житло та були змушені переїхати в інші населені пункти. Частина таких програм підтримки існувала до 24 лютого 2022 року, а деякі почали втілюватися лише після повномасштабного вторгнення. У проєкті Плану відновлення України, презентованому у липні 2022-го, наявні довгострокові перспективи підтримки населення в умовах воєнного стану та після його припинення.

Скорочення надходжень до державного та місцевих бюджетів, непередбачувані наслідки і строки завершення війни створюють негативний вплив на розроблення та ухвалення довгострокових рішень у житловому секторі.

За прогнозами міжнародних інституцій, що довше триватиме війна, то більше населення країни потраплятиме у вразливе становище, а ресурси, які дозволяли б людям протриматися без сторонньої допомоги, будуть вичерпуватися. Саме тому важливо визначити реальну потребу ВПО у житлових програмах і програмах підтримки реалізації житлових прав (компенсація оренди, комунальних послуг тощо), а також забезпечити їхню доступність.

Методологія дослідження

Мета дослідження

Проведення аналізу житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, з метою розроблення рекомендацій, спрямованих на вдосконалення довгострокових житлових рішень на користь ВПО під час формування локальної житлової політики.

Об'єкт дослідження

Перешкоди в доступі ВПО до житлових програм, які діють у цільових громадах, зокрема з урахуванням забезпечення постійним та соціальним житлом.

Предмет дослідження

- Національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Чинні місцеві цільові програми, інші місцеві нормативно-правові акти (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Інші житлові програми та рішення для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.

Завдання дослідження

1. Проаналізувати:
  - національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах;
  - місцеві цільові програми та рішення, інші локальні НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО;
  - житлові програми для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
2. Зібрати дані про кількість ВПО, які потребують покращення житлових умов у цільових громадах, з урахуванням демографічних характеристик та потреб у покращенні житлових умов.

3. Розробити звіт про результати аналізу чинних житлових програм для ВПО у цільових громадах.
4. Розробити рекомендації та план адвокації необхідних змін для кожної цільової громади.
5. Провести презентацію дослідження у формі заходу, спрямованого на адвокацію запропонованих змін за участі зацікавлених сторін.

Географія дослідження: об'єднані територіальні громади України.

Період проведення дослідження: лютий — липень 2024 року.

Методи та інструменти дослідження

- Експертна оцінка місцевих цільових програм та інших НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямованих на забезпечення житлом ВПО.
- Експертна оцінка доступу до національних житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах.
- Експертна оцінка житлових програм для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
- Аналіз офіційних сайтів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо доступності інформації про чинні житлові програми для ВПО.

Джерела інформації

1. Сайти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування територіальних громад.
2. Офіційні відповіді на запити згідно з вимогами Закону України «Про доступ до публічної інформації».
3. Статистична інформація щодо кількості ВПО, які потребують покращення житлових умов.
4. Місцеві НПА (положення, програми, рішення, розпорядження, плани заходів тощо).
5. Звіти про виконання житлових програм.

Перелік нормативно-правових актів, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО

- Конституція України.
- Цивільний кодекс України.
- Житловий кодекс України 1983 року.
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».
- Закон України «Про житловий фонд соціального призначення».
- Постанова КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).
- Постанова Ради Міністрів УРСР і Укрпрофспілки «Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР» (від 11.12.1984 № 470).
- Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційний план заходів з її реалізації у 2023–2025 роках (затверджені Розпорядженням КМУ від 07.04.2023 № 312).
- Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом (затверджений Постановою КМУ від 10.10.2018 № 819) — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ від 02.08.2022 № 856 (доступне іпотечне кредитування «Оселя»).
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті за Програмою «Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам» (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451), — за рахунок коштів гранту, наданого KfW.
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об’єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980), — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 18.04.2018 № 280).

- Постанова КМУ «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495).
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат на тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися у період воєнного стану і не отримують щомісячної адресної допомоги переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (від 19.03.2022 № 333).
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» (від 04.10.2017 № 769).
- Локальні НПА (комплексні програми, рішення сесії місцевих рад, порядки виконавчих комітетів місцевих рад тощо).

Основні терміни та поняття

Внутрішньо переміщена особа в українському законодавстві — це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання внаслідок чи для уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Відповідно до п. 6 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», ВПО має право на створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання.

Основою правового регулювання житлових прав в Україні є Конституція України, яка в ст. 47 закріплює загальне право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Людям, які потребують соціального захисту, держава та органи місцевого самоврядування надають житло безоплатно або за доступну плату відповідно до закону. Нікого не можна примусово позбавити житла, виключно на підставі закону за рішенням суду.

Відповідно до Закону України «Про житловий фонд соціального призначення», **житловий фонд соціального призначення** — це сукупність

соціального житла, що надається громадянам України, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Окремі аспекти цього поняття висвітлені в постанові КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).

Дещо інший підхід викладено в Житловому кодексі України. Так, п. 5 ч. 2 ст. 4 зараховує до житлового фонду соціального призначення квартири в багатоквартирних житлових будинках, садибні (одноквартирні) житлові будинки, а також житлові приміщення в інших будівлях усіх форм власності, що надаються людям, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Тобто не обмежує житловий фонд лише комунальною формою власності.

Питання, пов’язані з розміщенням ВПО у місцях тимчасового проживання, зокрема з дотриманням вимог, передбачених Постановою КМУ «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 01.09.2023 № 930), а також з наданням соціальних послуг у громаді (притулок, підтримане проживання, стаціонарний догляд, паліативний догляд тощо) *це дослідження не охоплює.*

Загальна інформація про кількість ВПО у громаді, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов

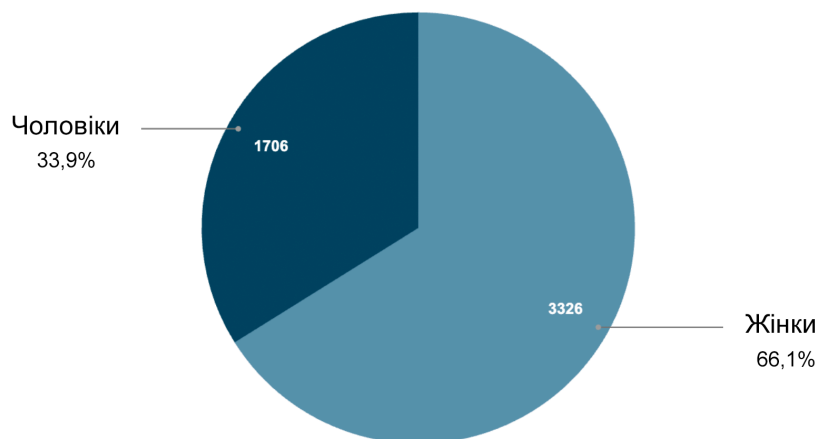
Хустська міська територіальна громада розташована в Хустському районі Закарпатської області. До складу громади входить 1 місто — Хуст (адміністративний центр) та 27 сіл. Станом на 2020 рік площа тергромади — 402,3 км², кількість населення — 80 858 людей.

Щоб отримати статистичні дані про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов у Хустській МТГ, було надіслано відповідні інформаційні запити.

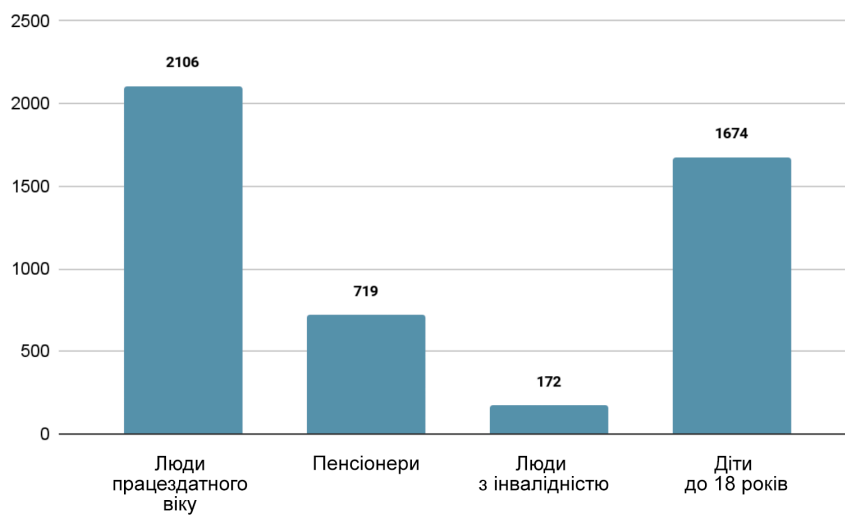
Станом на 01.08.2024 на території всіх населених пунктів Хустської територіальної громади зареєстровані **5032 ВПО (3320 сімей).**

<i>Категорії</i>	<i>Кількість</i>
Зареєстровані ВПО (всього)	5032
Зареєстровані ВПО з 2022 року	9393
Сім'ї ВПО	3320
Жінки	3326
Чоловіки	1706
Люди працездатного віку	2106
Пенсіонери	719
Люди з інвалідністю	172
Діти до 18 років	1674

Розподіл за статтю

Розподіл за соціальним статусом

Якщо станом на 01.08.2024 на обліку у Хустській МТГ перебувають **5032 ВПО (3320 сімей)**, то з 2022 року були зареєстровані **9393 ВПО**. Вказане свідчить про те, що з 2022-го ВПО більше мігрують у межах країни та змінюють місце проживання. Тільки частина ВПО вибрала для життя Хустську територіальну громаду. Станом на березень 2024-го громада не володіє інформацією про ВПО, які потребують покращення житлових умов. Попри це, житлові потреби **однієї людини (сім'ї)** з-поміж ВПО були задоволені коштом чинних національних та місцевих житлових програм.

Крім цього, станом на березень 2024 року в Хустській територіальній громаді не проводилось опитування щодо житлових потреб ВПО, а також не створений рейтинговий список взятих на облік людей, які потребують отримання житла з фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО. Фонд житла соціального призначення, а також житла для тимчасового проживання ВПО **не сформований**.

У громаді житлові потреби **82 ВПО** були задоволені шляхом отримання компенсацій за Програмою «Прихисток» (станом на березень 2024-го). Два власники житла подали заяви про отримання компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) 82 ВПО. З 2020 року люди з-поміж ВПО не отримували житло у Хустській територіальній громаді.

На території громади створена Рада з питань ВПО при Хустській міській раді. Та до міськради не надходили пропозиції щодо програм чи рішень, спрямованих на забезпечення житлом ВПО, від Ради з питань ВПО. Водночас під час засідань Ради обговорюються питання, пов'язані із забезпеченням житлових прав ВПО.

Національні житлові програми, які реалізуються в Хустській МТГ

Для оцінки доступності національних житлових програм, які реалізуються у Хустській територіальній громаді, а також для аналізу місцевих цільових програм та інших НПА, спрямованих на забезпечення житлом ВПО, відповідальним виконавцям цих програм були направлені запити.

Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (далі — *Держмолодьжитло*) є виконавцем низки державних та регіональних програм, мета яких — забезпечення житлом ВПО. Такі програми реалізуються відповідно до:

1. Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980).

2. Порядку пільгового іпотечного кредитування внутрішньо переміщених осіб за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW) (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451). Фінансування відбувається за рахунок грантових коштів Уряду Федеративної Республіки Німеччини через KfW.

Діють вісім місцевих житлових програм (шість обласних — у Вінницькій, Закарпатській, Запорізькій, Київській, Миколаївській, Одеській областях; дві міські — у Тернополі та Харкові), затверджені органами місцевого самоврядування. Передбачене забезпечення житлом ВПО шляхом надання пільгового кредиту або бюджетної підтримки.

Кількість зареєстрованих заяв від ВПО в усій Україні щодо участі у житлових програмах з 2021 року:

- Порядок № 980: 2021 рік — 9051; 2022 рік — 9117; 2023 рік — 9185; 2024 рік (станом на 01.06.2024) — 9215.
- Порядок № 451: 2021 рік — 22 286; 2022 рік — 30 505; 2023 рік — 35 244; 2024 рік (станом на 01.06.2024) — 36 472.

Надходження заявок на участь у програмі в межах Порядку № 980 залишається стабільними, з незначним, але постійним збільшенням щороку. Це свідчить про те, що програма актуальна, але її популярність зростає дуже повільно. Причиною такої ситуації можуть бути певні обмеження чи умови, які не сприяють значному зростанню кількості заявок. Надходження заявок на участь у програмі в межах Порядку № 451 зростає значно динамічніше. Така популярність серед ВПО може бути спричинена більш привабливими умовами або доступнішими критеріями відбору. Бачимо, що ВПО схильються до участі у програмі в межах Порядку № 451, що може сигналізувати про необхідність перегляду умов Порядку № 980 або створення нових ініціатив, які відповідали б потребам цієї групи населення.

Кількість ВПО, які скористалися житловою програмою в Україні

Документ	2021		2022		2023		2024		Разом	
	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн
Порядок № 980	11	13,6	7	7,4	6	10,1			24	31,1
Порядок № 451	241	280,1	332	487,6	94	166,7	2	3,3	669	937,7
Місцеві програми	12	8,3			8	7,9	1	1,1	21	17,3

Держмолодьжитло надало лише узагальнені дані, у розрізі громад інформація відсутня, що створює перешкоди для аналізу реалізації програми у кожній громаді окремо.

ПрАТ «Українська фінансова житлова компанія» (далі — **ПрАТ «Укрфінжитло»**) утворено для розвитку іпотечного кредитування, зокрема забезпечення громадян України житлом. 100% акцій ПрАТ «Укрфінжитло» належить державі в особі Міністерства економіки України. Зокрема, ПрАТ «Укрфінжитло» є виконавцем державної Програми іпотечного кредитування «ЄОселя», що реалізується відповідно до [Постанови КМУ «Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” доступного іпотечного кредитування громадян України»](#) (від 02.08.2022 № 856). Цією Програмою можуть скористатися ВПО.

За інформацією, наданою ПрАТ «Укрфінжитло», станом на 12.06.2024 у Закарпатській області видано чотири кредити. Сума виданих кредитів у 2023 році — 2 000 000,00 грн, у 2024-му — 4 000 000,00 грн. Загалом в Україні обсяг фінансування цієї Програми у 2023 році становив 8,849 млрд грн (5855 кредитів). Обсяг фінансування у 2024-му, відповідно до фінансового плану, становить 19,2 млрд грн. Обсяг фінансування Програми «ЄОселя» не розподіляється за громадами.

За інформацією, розміщеною на [офіційному сайті](#) ПрАТ «Укрфінжитло», відсоток ВПО у розрізі клієнтів — позичальників в Україні, які скористалися даною житловою кредитною Програмою, з 2022 року та станом на червень 2024-го становить **1,8% від загальної кількості**.

Загальна кількість поданих заяв від ВПО через мобільний додаток порталу «Дія» в Україні з 01.08.2023 — 15 856. Але ВПО майже

не користувалися даною Програмою. Це може свідчити про те, що вони не розглядають Програму як таку, що вирішить їхню житлову потребу. Серед причин такої ситуації — обмежені фінансові ресурси ВПО, підвищені ризики та відповідальність з отриманням кредиту, значна сума першого внеску.

У ПрАТ «Укрфінжитло» інформація щодо кількості заяв та виданих кредитів в розрізі громад відсутня, що створює перешкоди для аналізу реалізації Програми у кожній громаді.

На виконання **Постанови КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб»** (від 19.03.2022 № 333) у Хустській тергромаді діє Програма компенсації оренди житла, житлово-комунальних послуг («Прихисток»). Але лише **82 ВПО** станом на березень 2024 року скористалися цією Програмою (1,6% від загальної кількості ВПО у громаді). Це може свідчити про те, що ВПО не знають про цю Програму та потребують більш ефективного інформування.

Субвенція з державного бюджету місцевому бюджету для формування фонду тимчасового житла для ВПО (субвенція 70/30) з 2020 року та станом на березень 2024-го не надавалася, що говорить про відсутність державної підтримки у цьому напрямі протягом довгого часу. Це може негативно вплинути на забезпечення житлом ВПО та ускладнити вирішення їхніх соціальних потреб.

Місцеві житлові програми Хустської МТГ, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО

[Комплексна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб у Закарпатській області на 2023–2025 роки](#) (затверджена Розпорядженням голови облдержадміністрації — начальника ОВА від 04.09.2023 № 785).

Передбачає впровадження заходів у напрямі реалізації житлових і майнових прав ВПО, працевлаштування та соціального захисту ВПО, інформаційні заходи, забезпечення освітніх, медичних, психологічних і культурних послуг. Це, зокрема, забезпечення безоплатного тимчасового проживання, харчування, інших видів життєдіяльності евакуйованих ВПО шляхом відшкодування підприємствам, установам, організаціям будь-яких форм власності (крім тих, які утримуються за рахунок бюджетних коштів), фізичним особам — підприємцям вартості надання послуг з безоплатного тимчасового проживання, харчування, інших видів життєдіяльності

внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб у зв'язку із введенням воєнного стану на території України.

Для заохочення місцевого населення до надання тимчасового прихистку ВПО у межах Програми закарпатцям, які безоплатно прихистили вимушених переселенців, надається одноразова матеріальна допомога. За розміщення з вересня 2022 року до грудня 2025-го включно двох і більше ВПО на період не менше 30 календарних днів — 4000,00 грн. За розміщення багатодітної сім'ї (три і більше дитини) та сімей, у складі яких є людина з інвалідністю (I, II групи), на період не менше 90 днів — 15 000,00 грн. Розробник Програми — Департамент соціального захисту населення Закарпатської ОВА.

Крім того, на території області діє Комплексна соціально-економічна програма забезпечення молоді, військовослужбовців Збройних Сил України, членів їх сімей та внутрішньо переміщених осіб житлом у Закарпатській області на 2023–2027 роки (затверджена Розпорядженням голови облдержадміністрації — начальника обласної військової адміністрації від 30.11.2022 № 835). На жаль, кошти на реалізацію житлових прав ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни, з 01.01.2023 до 01.08.2024 у межах цієї Програми не виділялись.

Також діє Програма покращення житлових умов мешканців Закарпатської області та військовослужбовців Збройних Сил України, членів їх сімей шляхом пільгового кредитування «Власний дім» на 2021–2025 роки (затверджена Рішенням Закарпатської обласної ради від 01.10.2020 № 1835). Згідно з інформацією, наданою Департаментом економічного та регіонального розвитку Закарпатської ОВА, за цієї Програмою у 2023 році надано один кредит сім'ї ВПО на суму 500 000,00 грн, у 2024-му надано два кредити сім'ям ВПО на суму 800 000,00 грн. Це свідчить про потенціал цієї Програми для області.

Відповідно до інформації, наданої Хустською міською радою у відповіді на запит, видатки на 2024 рік для формування житлового фонду соціального призначення та фонду житла не заплановані. Немає житлових програм для ВПО, які реалізуються територіальною громадою, як і місцевих цільових програм. Також у громаді немає житлових програм, які реалізують міжнародні та національні неурядові організації.

Відсутність запланованих видатків на формування житлового фонду соціального призначення та програм для ВПО у 2024 році, а також підтримки

міжнародних і національних неурядових організацій свідчить про критичну нестачу ресурсів для вирішення житлових потреб ВПО у Хустській МТГ. Це створює серйозні загрози для забезпечення базових умов проживання найбільш вразливих верств населення.

Інформаційна доступність

Для аналізу доступності інформації про житлові програми у Хустській МТГ було досліджено офіційний [сайт громади](#). На жаль, він неінформативний, складний для розуміння і повільний.

На сайті немає окремої вкладки для ВПО, наявні тільки кілька [новин](#), які потенційно були б корисні ВПО, але таку інформацію потрібно шукати. Електронна адреса (info@khust-miskrada.gov.ua), вказана на сайті, містить помилку. Тому електронні листи повертаються, що створює перешкоди в отриманні необхідної інформації.

Сайт не забезпечує належного рівня інформаційної доступності. Відсутність вкладки для внутрішньо переміщених осіб обмежує їх доступ до інформації. Комунікація виключно шляхом розміщення новин ускладнює можливість ВПО отримувати своєчасні та актуальні дані.

Висновки

Станом на 01.08.2024 на території всіх населених пунктів Хустської територіальної громади зареєстровані **5032 ВПО (3320 сімей)**.

Фонд житла соціального призначення, а також призначеного для тимчасового проживання ВПО у громаді **не сформований**. **Видатки на 2024 рік** для формування житлового фонду соціального призначення та фонду житла **не заплановані**. Житлові програми для ВПО, які реалізуються територіальною, **місцеві цільові програми відсутні**. Також **немає житлових програм**, які реалізують міжнародні та національні неурядові організації. Сайт громади навігаційно складний.

Національне житлове законодавство не відповідає сучасним викликам та потребує оновлення.

Рекомендації

Згідно зі ст. 47 Конституції України, громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону. Отже, держава повинна створити умови, за якими кожна людина буде мати змогу побудувати чи придбати житло або взяти його в кредит, орендувати.

Для покращення локальних/місцевих політик у сфері житлових прав ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни, зокрема розвитку соціального житла в Хустській МТГ, надаємо низку рекомендацій.

На загальнонаціональному рівні:

- Напрацювати стратегію нової житлової політики на території України шляхом ухвалення нового житлового законодавства, яке відповідало б викликам сучасності та передбачало б механізми реалізації житлових прав ВПО.
- Розробити довгострокову державну програму забезпечення житлових прав ВПО у розрізі екстреного, тимчасового, постійного житла, проведення капітального і поточного ремонту, зокрема на умовах кредитування, а також фінансування для окремих соціальних категорій.
- Підвищити спроможність Рад з питань ВПО шляхом розроблення нормативно-правових актів, які б містили методичні рекомендації та правові механізми їх впливу на реалізацію і захист житлових прав ВПО.
- Збільшити фінансування місцевих бюджетів на будівництво нового житла для ВПО, реконструкцію житлового фонду, пільгове кредитування (залучення додаткового фінансування з боку міжнародних організацій, країн-донорів, грантових програм, розв'язання питання справедливого спрямування цих коштів, зокрема шляхом формування зведеної публічної інформації про потреби).
- Розробити порядок компенсації витрат ВПО на оренду житла з визначенням критеріїв та строків такої компенсації, а також залучати гранти для пільгового іпотечного кредитування ВПО.
- Інформувати ВПО про вимоги та процедури участі в житлових програмах на національному і місцевому рівнях.

На місцевому рівні:

1. *Забезпечення житлом та ухвалення локальних НПА*

- Розробити цільову житлову програму з конкретними завданнями, метою та термінами виконання. Програма повинна враховувати різноманітні потреби населення, зокрема людей з інвалідністю, багатодітних сімей, ВПО та інших соціально вразливих груп.
- Створити систему відкритих списків людей, які потребують тимчасового житла з фонду тимчасового житла.
- Провести моніторинг житлових потреб ВПО для вивчення їхніх реальних потреб у житлових програмах.
- Передбачити кошти у місцевому бюджеті для формування фонду тимчасового житла для ВПО, провести інвентаризацію наявного житлового фонду, який може бути використаний для цих цілей.
- Ініціювати інвентаризацію вільних приміщень на території громади, що можуть бути переобладнані для тимчасового та соціального житла для ВПО.
- Розробити нові механізми для збільшення фонду соціального житла (викуп, переобладнання нежитлових приміщень, використання безхазяйних приміщень та відумерлої спадщини).
- Налагодити співпрацю з донорами для реконструкції або будівництва соціального і тимчасового житла для ВПО, формувати фонди вільних земельних ділянок для потенційних донорів.
- Розробити стратегію довгострокових житлових рішень для ВПО, зокрема за участю міжнародних гуманітарних організацій.
- Залучати Раду з питань ВПО до процесу ухвалення рішень щодо житла, зокрема до робочих груп для розроблення порядку розподілу тимчасового житла.
- Використовувати позитивний досвід інших органів місцевої влади у реалізації рішень щодо забезпечення житлових прав ВПО.
- Розглянути можливість створення револьверного фонду для фінансування майбутніх ініціатив з розвитку фонду соціального житла, що забезпечить фінансову стійкість без потреби у додаткових коштах.
- Заохочувати забудовників та архітекторів використовувати інноваційні технології та концепції для створення ефективних і сталих житлових об'єктів.

2. Інформаційна доступність

- Широко інформувати ВПО про вимоги та процедури участі у житлових програмах на національному і місцевому рівнях. Підвищувати рівень поінформованості про можливості отримання тимчасового та соціального житла.
- Створити розділ «ВПО» на офіційному сайті та забезпечити його максимальне наповнення; додати інформацію щодо забезпечення прав ВПО, зокрема житлових, щодо наявних національних і локальних житлових програм. Матеріали, розміщені у цьому розділі, мають мати зрозумілий та наочний характер з покроковим алгоритмом дій щодо реалізації конкретної послуги (постановка на квартирний облік, участь у житловій програмі, пошук житла тощо).
- Створити окремий розділ «Рада з питань ВПО», який наповнити інформацією про склад Ради з питань ВПО, контактні дані її членів, про її діяльність та засідання.
- Опублікувати на сайті відкриті списки людей, які потребують тимчасового житла з фонду тимчасового житла.
- Наповнити сайт матеріалами з покроковим алгоритмом реалізації житлових послуг (як стати на облік, взяти участь у програмах, отримати житло).
- Виправити адресу електронної пошти, розміщену на сайті, для надсилання запитів на публічну інформацію, щоби забезпечити доступ ВПО до необхідної інформації без затримок і непорозумінь.
- Додати на сайт громади у розділ «ЦНАП» зразки заяв про надання житла з фонду тимчасового житла для ВПО.

Дослідження провела Благодійна організація «Благодійний фонд «Стабілізаційні Суппорт Сервіси»» у лютому – липні 2024 року за фінансування Агентства ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН).

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю БО «БФ «ССС»» та не може використовуватися, щоб відобразити думку Агентства.

Підписуйтеся на наш фонд у соціальних мережах, щоби слідкувати за дослідженнями системи соціального захисту населення, отримувати новини щодо допомоги постраждалим людям в Україні та дізнаватися про актуальні зміни законодавства.

КОНТАКТИ БЛАГОДІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «Благодійний фонд "Стабілізаційні Суппорт Сервіси"»

НАШ САЙТ:
<https://sss-ua.org>

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА:
info@radnyk.org

FACEBOOK:
[@stabilizationsupportservices](https://www.facebook.com/stabilizationsupportservices)

INSTAGRAM:
[@stabilizationsupportservices](https://www.instagram.com/stabilizationsupportservices)

TELEGRAM:
[@SSS_Ukraine](https://www.t.me/SSS_Ukraine)

TWITTER:
[@SSS_Ukraine](https://www.x.com/SSS_Ukraine)